

Το παρόν και το μέλλον της Μήλου

Κων/νου Ψαρομηλίγκου

Η Μήλος είναι ένα από τα πιο ιδιόμορφα νησιά των Κυκλάδων. Η ιδιομορφία αυτή συνίσταται στο γεγονός ότι, ενώ η κύρια οικονομική δραστηριότητα που αναπτύσσεται είναι η εξόρυξη, εν τούτοις αυτό δεν έχει σταθεί, τουλάχιστον μέχρι σήμερα, ανυπερβλήτο εμπόδιο στην άλλη σημαντική δραστηριότητα που τα τελευταία χρόνια βρίσκεται σε εξέλιξη στο νησί, τον τουρισμό. Παράλληλα, και σε πολύ μικρό βαθμό, υπάρχουν γεωργικές και κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις.

Με βάση αυτή τη συνοπτική εικόνα θα υπέθετε κάποιος ότι, η Μήλος γνωρίζει μεγάλη οικονομική άνθηση και ότι οι 4.500 κάτοικοί της ευημερούν. Ωστόσο, η εικόνα αυτή είναι πλαστική και δεν ανταποκρίνεται στις πραγματικές οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες που επικρατούν στο νησί. Η μείωση του πληθυσμού κατά 6,9% στη δεκαετία 1981-1991 και η διαρκής φυγή των νέων, κυρίως, ανθρώπων από τη Μήλο για τα αστικά κέντρα, δείχνουν με τον πιο οφθαλμοφανή τρόπο ότι στο νησί υποβόσκουν πολλά και σοβαρά προβλήματα τα οποία θα πρέπει να ξεπεραστούν, προκειμένου η Μήλος να μπει στο δρόμο της ανάπτυξης.

Το σπουδαιότερο από αυτά τα προβλήματα είναι η καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος από τις εξορυκτικές επιχειρήσεις, η έκταση της οποίας σε ορισμένες περιπτώσεις έχει δημιουργήσει μια μη αντιστρέψιμη κατάσταση. Η ύπαρξη πολλών ενεργών και αρκετών αργούντων λατομείων, η εξαγωγή εκατοντάδων χιλιάδων τόννων ετησίως (1.500.000 τόννοι εξήχθησαν το 1993) και η διάσπαρτη και ανεξέλεγκτη απόθεση των στείρων σε μια έκταση 154 km², όση είναι η έκταση της Μήλου, έχει προκαλέσει μια άνευ προηγουμένου καταστροφή, οι συνέπειες της οποίας, εάν συνεχισθεί αυτή η κατάσταση, θα είναι οδυνηρές τόσο για το νησί όσο και για τους κατοίκους του. Παρ' όλο που η σχετική νομοθεσία υποχρεώνει πλέον τις εξορυκτικές επιχειρήσεις να προβαίνουν σε αποκατάσταση των ανενεργών ορυχείων, μόνο δύο αποκαταστάσεις έχουν πραγματοποιηθεί (από την Α.Ε.Ε. Αργυρομεταλλευμάτων και Βαρυτίνης) στη Γερακόπετρα και στη Χιβαδολίμνη, όπου υπάρχει και ο ένας από τους δύο υδροβιότοπους της Μήλου (ο άλλος είναι στο Ριβάρι).

Ο Νόμος 1828/1989 επέβαλε στις εξορυκτικές επιχειρήσεις που δρουν στην επαρχία Μήλου τέλος 2% επί της αξίας των εξαγόμενων ορυκτών υπέρ των Ο.Τ.Α. της επαρχίας. Οι επιχειρήσεις αντιδρώντας προσέβαλαν το νόμο στα δικαστήρια ως αντισυνταγματικό επειδή το τέλος αφορούσε μόνο την επαρχία Μήλου και όχι όλη την επικράτεια, δημιουργώντας πεδίο αθέμιτου ανταγωνισμού με ομοειδείς επιχειρήσεις που λειτουργούσαν σε άλλα σημεία της χώρας. Η δημοτική αρχή γνωρίζοντας ότι ο δικαστικός αγώνας θα

ήταν χρονοβόρα διαδικασία επίλυσης της διαφοράς, προσπάθησε από τον πρώτο χρόνο ανάληψης των καθηκόντων της να τον αποφύγει, με διαπραγματεύσεις και να εισπράξει η Τ.Α. τα οφειλόμενα. Οι πρώτες, όμως, αυτές προσπάθειες δεν έφεραν αποτέλεσμα. Με το Νόμο 2130/1993 το τέλος αυτό επιβάλλεται, πλέον, υπέρ των Ο.Τ.Α. όλης της χώρας. Μετά από αυτή την εξέλιξη άρχισε νέος κύκλος διαπραγματεύσεων επί τέσσερις, περίπου μήνες, οπότε επήλθε τελική συμφωνία με τις επιχειρήσεις. Η επίλυση των διαφορών και η καταβολή στο Δήμο Μήλου του τέλους 2%, προσκόμισε στο ταμείο του Δήμου ποσό 110.000.000 δρχ. από οφειλές των ετών 1989-1992, ενώ υπολογίζεται ότι τα επόμενα χρόνια 50.000.000 δρχ., περίπου, θα εισπράττονται σε ετήσια βάση από το τέλος αυτό με αυξητική πορεία κάθε χρόνο. Στις άμεσες προτεραιότητες της Δημοτικής αρχής είναι να συσταθεί στο Δήμο υπηρεσία Προστασίας Περιβάλλοντος η οποία θα ελέγχει αν οι επιχειρήσεις προβαίνουν σε αυθαίρετες ενέργειες, όπως μπαζώματα, επιχρωτώσεις, ανεξέλεγκτη απόθεση των στείρων κ.λπ. και θα μπορεί να επιβάλει επί τόπου πρόστιμα και να ανακινεί τις περαιτέρω δέουσες ενέργειες.

Εκτός όμως των προαναφερθέντων προβλημάτων περιβάλλοντος, κατά προβλήματα για την Μήλο αποτελούν τόσο η ελλιπίης υδροδότηση όσο και το ανεπαρκές αποχετευτικό δίκτυο. Η επέκταση του δικτύου ύδρευσης αποβαίνει χωρίς νόημα από τη στιγμή που δεν επαρκεί η διαθέσιμη ποσότητα νερού για να υδρευθούν οι περιοχές που εντάσσονται στο δίκτυο. Το κάρριο, επομένως πρόβλημα είναι η εύρεση νερού σε τέτοιες ποσότητες και πάντα, βέβαια, μέσα στα νομοθετημένα ποιοτικά όρια, ώστε να καλύπτονται οι ανάγκες του νησιού ακόμα και τους καλοκαιρινούς μήνες, κατά τους οποίους το πρόβλημα γίνεται οξύτερο. Η επιτακτική ανάγκη για εξοικονόμηση νερού έγκαιρα και άμεσα προκύπτει αν αναλογισθεί κανείς ότι το καλοκαίρι ολόκληροι οικισμοί μένουν χωρίς νερό από το υδρευτικό δίκτυο ακόμα και για 15 μέρες. Η Δημοτική αρχή έχει επανειλημμένως εξετάσει το ζήτημα αυτό και οι άμεσες επιβεβλημένες λύσεις για την επαρκή υδροδότηση του νησιού είναι, εκτός από τις γεωτρήσεις, η δημιουργία λιμνοδεξαμενών και η αφαλάτωση υφάλμυρου ή θαλασσινού νερού. Όσον αφορά το θέμα των λιμνοδεξαμενών είχε προταθεί η περιοχή του Χάλακα και, παρόλο το κόστος της μεταφοράς του νερού από τον Χάλακα στους οικισμούς, ο Δήμος συγκατατέθηκε σε αυτή τη λύση, προκειμένου να αντιμετωπισθεί το υδρευτικό πρόβλημα. Δυστυχώς, όμως, οι εγκατεστημένες πιστώσεις, παρά τις επανηλειμμένες προσπάθειες του Δήμου, δεν ήρθαν ακόμη στο νησί. Για την αφαλάτωση νερού ο Δήμος έχει ξεκινήσει επαφές μαζί με την Κοινότητα του Αδάμαντα (στα πλαίσια του Αναπτυξιακού Συνδέσμου) με διάφορες εταιρείες που έχουν εμπειρία σε αυτό το χώρο, αλλά μέχρι στιγμής δεν έχουν παρθεί οριστικές αποφάσεις.

Ο Κ. Ψαρομηλίγκος είναι Δήμαρχος Μήλου.

Το πρόβλημα της αποχέτευσης είναι περισσότερο περίπλοκο λόγω και του πολύ μεγαλύτερου κόστους που απαιτεί η αντιμετώπισή του. Η ύπαρξη στεγανών βόθρων και η ανεξέλεγκτη απόρριψη των λυμάτων εγκυμονούν σοβαρούς κινδύνους μόλυνσης όχι μόνο του περιβάλλοντος, αλλά και του υδροφόρου ορίζοντα του νησιού με καταστρεπτικές συνέπειες. Η μελέτη για την αποχέτευση όλων των οικισμών εκτός από τα Πολλώνια, αν και θα έπρεπε να έχει παραδοθεί στο Δήμο ήδη από το 1992 ακόμη δεν έχει ολοκληρωθεί, με αποτέλεσμα ο Δήμος να μην μπορεί να εντάξει το έργο (προϋπολογισμού 1 περίπου δις δρχ.) σε κανένα αναπτυξιακό πρόγραμμα. Για τα Πολλώνια η αποχέτευση και ο βιολογικός καθαρισμός έχουν ενταχθεί στο Ε.Α.Π.Τ.Α. 1994-1999.

Σοβαρό ακόμη πρόβλημα, το οποίο στο μέλλον θα αποτελέσει, εάν συνεχισθεί, τροχοπέδη για την ανάπτυξη της Μήλου, είναι η έλλειψη ποιοτικής τουριστικής υποδομής και η άναρχη δημιουργία και επέκταση των τουριστικών επιχειρήσεων. Εάν δεν ληφθούν σοβαρά υπόψη η αναγκαιότητα για ορθολογική τουριστική ανάπτυξη, η ανάγκη ύπαρξης κοινόχρηστων χώρων που σήμερα θυσιάζονται προς όφελος του ατομικού κέρδους και η ανυπαρξία πολεοδομικού σχεδιασμού, το ενδεχόμενο «Μυκονοποίησης» της Μήλου, είναι αναπόφευκτο με ολέθρια αποτελέσματα για τον τουρισμό μας.

Μέσα στις προτεραιότητες του Δήμου για τα επόμενα χρόνια είναι και η διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς του νησιού. Προσφάτως ο Δήμος Μήλου ζήτησε να συμμετάσχει στο Εθνικό Πολιτιστικό Δίκτυο Πόλεων με τεκμηριωμένη πρόταση για την προστασία των πολιτιστικών μνημείων του νησιού. Μάλιστα, μετά από προσωπική παράσταση του υπογράφοντα αυτό το άρθρο, το Υπουργείο Αιγαίου ζήτησε από τις αρμόδιες γαλλικές αρχές την επιστροφή του αγάλματος της Αφροδίτης της Μήλου, το οποίο βρίσκεται σήμερα στο Μουσείο του Λούβρου. Παράλληλα

θα πρέπει να προστατευθούν και τα άλλα μνημεία του νησιού, όπως οι Κατακόμβες, το Αρχαίο Θέατρο, η Αρχαία Πόλη στο Κλίμα και στην Φυλακωπή. Μέσα στα μνημεία αυτά θα πρέπει να συμπεριληφθούν και τα θειωρυχεία της Μήλου ως δείγμα της βιομηχανικής δραστηριότητας των παρελθόντων ετών.

Το πιο σημαντικό, όμως, ζήτημα που απασχολεί τη Δημοτική αρχή είναι η έλλειψη μεγάλων έργων υποδομής απαραίτητων για την ανάπτυξη της Μήλου. Εκτός από την αποχέτευση και την ύδρευση, που είναι βασικά έργα υποδομής, η έλλειψη επαρκούς διαδρόμου προσγγείωσης - απογείωσης αεροσκαφών, έχει ως αποτέλεσμα κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών μηνών, να ματαιώνεται κατά μέσο όρο το 50% των πτήσεων. Το γεγονός αυτό όχι μόνο πλήττει καίρια τον τουρισμό του νησιού μας, αλλά αποκλείει και την έγκαιρη παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης σε επείγοντα ιατρικά περιστατικά, θέτοντας σε άμεσο κίνδυνο τη ζωή πολλών ασθενών. Ως άμεσης προτεραιότητας έργο κρίνεται η δημιουργία νέου διαδρόμου και ήδη γίνονται ενέργειες για την ένταξη του έργου στο Β' Πακέτο Delors.

Σοβαρά επίσης λειτουργικά προβλήματα προκύπτουν στο λιμάνι, λόγω στενότητας χώρου της υφιστάμενης λιμενικής ζώνης. Η σημερινή προβλήτα δεν μπορεί να εξυπηρετήσει, πλέον, τις διαρκώς αυξανόμενες αφίξεις και αναχωρήσεις των επιβατών που επισκέπτονται τη Μήλο. Το αποτέλεσμα είναι ότι κάθε φορά που προσεγγίζει κάποιο πλοίο στην προβλήτα του Αδάμαντα, να δημιουργείται μεγάλη κυκλοφοριακή συμφόρηση, αφού ο στενός παραλιακός δρόμος δεν μπορεί να εξυπηρετήσει επαρκώς τους διακινούμενους από και προς την προβλήτα. Η λύση, η οποία αρχικά προτάθηκε από το Δήμο για τη μεταφορά της προβλήτας σε άλλο σημείο και, κυρίως, στο χώρο Κάναβας ή της παλιάς σκάλας φόρτωσης ορυκτών της εταιρείας «TITAN», όπου ήδη υφίστανται κάποια έργα υποδομής, έχει αρχίσει να υποστηρίζεται και από άλλους φορείς του νησιού και, ήδη,

αναζητείται χρηματοδότηση για την εκπόνηση της μελέτης και την κατασκευή του έργου. Πλέον αυτών το οδικό δίκτυο του νησιού, παρουσιάζει πολλά και σοβαρά μειονεκτήματα.

Περισσότερο από το 60% του οδικού δικτύου της Μήλου είναι χωματόδρομοι, η συντήρηση των οποίων απορροφά σημαντικά κονδύλια από τον προϋπολογισμό του Δήμου σε ετήσια βάση. Κατά τη διάρκεια της θητείας της παρούσης Δημοτικής αρχής έγινε προσπάθεια για τον περιορισμό κατά το δυνατόν των δαπανών για την συντήρηση αυτών των χωματόδρομων και τη χρηματοδότηση έργων ασφαλτοστρώσης. Έτσι το χρονικό διάστημα 1991-1994 ασφαλτοστρώθηκαν 7 περίπου χλμ. οδικού δικτύου. Ο στόχος για τα επόμενα χρόνια, ιδίως μετά την είσοδο και του τέλους 2% από τις εξορμητικές επιχειρήσεις, είναι να ασφαλτοστρωθούν όλοι οι πολυσύχναστοι δρόμοι και, κυρίως όσοι εξυπηρετούν τις παραθεριστικές ανάγκες των χιλιάδων επισκεπτών του νησιού μας.

Ωστόσο, το κύριο μέλημα του Δήμου Μήλου, αλλά και της Κοινότητας του Αδάμαντα, θα πρέπει να είναι η προσπάθεια για την παραμονή των νέων στο νησί με την δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης και επαγγελματικής σταδιοδρομίας. Στο μέτρο που μας αφορά, ο Δήμος Μήλου, σε συνεργασία με το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

(Ε.Μ.Π), πραγματοποίησε δύο προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης στα πλαίσια της Κοινοτικής πρωτοβουλίας Petra στα οποία συμμετείχαν 20 νέοι του νησιού. Μέσα στα επόμενα χρόνια θα γίνει προσπάθεια για να δημιουργηθούν μόνιμες θέσεις απασχόλησης στο νησί για τους νέους ανθρώπους και ο Δήμος Μήλου θα συμβάλει στο βαθμό που του επιτρέπουν οι οικονομικές του δυνατότητες προς αυτή την κατεύθυνση.

Αυτό, όμως, το οποίο θα πρέπει να καταστεί σαφές είναι ότι ο Δήμος Μήλου, όπως και η πλειοψηφία των Ο.Τ.Α. στην Ελλάδα, δεν έχει ούτε την οικονομική επάρκεια ούτε και τις νομοθετημένες αρμοδιότητες για να συμμετέχει ενεργά στο οικονομικό και κοινωνικό γίνεσθαι του νησιού. Οι απαραίτητες ενισχύσεις τόσο από το Νομαρχιακό Ταμείο όσο και από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (Π.Δ.Ε.) τα προηγούμενα χρόνια, ήταν ελάχιστες μπροστά στις τεράστιες ανάγκες του νησιού. Η κατάσταση αυτή δείχνει την επιτακτική ανάγκη για την αναμόρφωση των αρμοδιοτήτων που έχουν εκχωρηθεί ή πρέπει να εκχωρηθούν στους Ο.Τ.Α. καθώς και την κατοχύρωση της οικονομικής ανεξαρτησίας και επάρκειάς τους. Μόνο αν οι Ο.Τ.Α. έχουν την πλήρη εξουσία στο χώρο της διοικητικής τους περιφέρειας, θα είναι δυνατή η ανάπτυξη της ελληνικής περιφέρειας.